

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (teine koda)

12. detsember 2006*

Kohtuasjas T-155/04,

SELEX Sistemi Integrati SpA, varem Alenia Marconi Systems SpA, asukoht Rooma (Itaalia), esindaja: advokaat F. Sciaudone,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: P. Oliver ja L. Visaggio, hiljem A. Bouquet, L. Visaggio ja F. Amato,

kostja,

keda toetab

Organisation européenne pour la sécurité de la navigation aérienne (Eurocontrol), esindajad: advokaadid F. Montag ja T. Wessely,

menetlusse astuja,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

mille ese on nõue tühistada või muuta komisjoni 12. veebruari 2004. aasta otsus, millega jäeti rahuldamata hageja kaebus EÜ asutamislepingu konkurentsialaste sätete väidetava rikkumise kohta Eurocontrol'i poolt,

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. Pirrung, kohtunikud A. W. H. Meij ja I. Pelikánová,
kohtusekretär: ametnik C. Kristensen,

arvestades kirjalikus menetluses ja 31. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

1. Eurocontrol'i õiguslikud alused

- ¹ Organisation européenne pour la sécurité de la navigation aérienne (Eurocontrol) (Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon), mis kujutab endast lennunduse

valdkonnas piirkondliku suunitlusega rahvusvahelist organisatsiooni, asutati ühenduse liikmesriikideks olevate ja mitteolevate erinevate Euroopa riikide poolt lennuliikluse ohutuse alase koostööga seotud 13. detsembri 1960. aasta rahvusvahelise konventsiooniga, mida on muudetud mitmeid kordi ning kooskõlastatud 27. juuni 1997. aasta protokolliga (edaspidi „konventsioon”), eesmärgiga tugevdada lepinguosaliste riikide koostööd lennuliikluse valdkonnas ning arendada nendevahelist ühistegevust, saavutamaks lennuliikluse korraldamise (*Air traffic management*, edaspidi „ATM”) ühtse süsteemi rakendamisel vajalikku ühtlustamist ja integreerimist. Kuigi konventsioon ei ole formaalselt veel jõustunud, kuna seda ei ole kõik lepinguosalisel ratifitseerinud, on konventsiooni sätted vastavalt Eurocontrol alalise komisjoni detsembris 1997 tehtud otsusele kohaldatavad ajutiselt alates 1998. aastast. Itaalia ühines Eurocontroliga 1. aprillil 1996. Ühendus ja selle liikmesriigid allkirjastasid 2002. aastal protokoll Euroopa Ühenduse Eurocontroliga ühinemise kohta, mis ei ole veel jõustunud. Ühendus otsustas kõnealuse protokoll heaks kiita nõukogu 29. aprilli 2004. aasta otsusega 2004/636/EÜ, millega Euroopa Ühendus sõlmib protokoll Euroopa Ühenduse ühinemise kohta Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsiooniga (ELT L 304, lk 209; ELT eriväljaanne 07/08, lk 330). Alates 2003. aastast on selle protokoll teatavaid sätteid kohaldatud ajutiselt, oodates protokoll ratifitseerimist kõikide lepingu poolte poolt.

2. Ühenduse õigus

- 2 Nõukogu 19. juuli 1993. aasta direktiivis 93/65/EMÜ omavahel ühilduvate tehnospetsifikaatide määratlemise ja kasutamise kohta lennuliikluse korraldamiseks vajalike seadmete ning süsteemide hankimisel (EÜT L 187, lk 52; ELT eriväljaanne 07/02, lk 44), mida on muudetud komisjoni 25. märtsi 1997. aasta direktiiviga 97/15/EÜ, millega võetakse vastu Eurocontrol standardid (EÜT L 95, lk 16; ELT eriväljaanne 07/03, lk 27), nägi nõukogu ette, et ühenduse tehnospetsifikaadid ATM alal võetakse vastu Eurocontrol määratletud vastavate tehnospetsifikaatide alusel.

3 Direktiivi 93/65 artiklid 1–5 on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 1

Käesolevat direktiivi kohaldatakse omavahel ühilduvate tehnospetsifikaatide määratlemise ja kasutamise suhtes lennuliikluse korraldamiseks ettenähtud seadmete ja süsteemide hankimisel, eelkõige mis puudutab:

- sidesüsteeme,
- seiresüsteeme,
- süsteeme, mis osutavad automatiseeritud abi lennujuhtimisel, ja
- navigatsioonisüsteeme.

Artikkel 2

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) tehnospetsifikaat — eelkõige pakkumisdokumentides sisalduvad tehnilised nõuded, mis määratlevad tööde, materjali, toote või tarne karakteristikud ning võimaldavad tööd, materjali, toodet või tarnet kirjeldada objektiivselt viisil, et

see vastab tellija soovitud kasutusele. Need tehnilised kirjeldused võivad hõlmata kvaliteeti, talitlust, ohutust ja mõõtmeid, sealhulgas materjalile, tootele või tarnele esitatavaid nõudeid seoses kvaliteedi tagamisega, terminitega, tunnustega, katsetamise ja katsetusmeetodite, pakendamise, märgistamise või etikettimisega;

- b) standard — tunnustatud standardimisorgani poolt korduvaks või pidevaks kasutuseks kinnitatud tehnospetsifikaat, mille järgimine ei ole üldjuhul kohustuslik;

- c) Eurocontroli standard — füüsikalisi omadusi, konfiguratsiooni, materjali, talitlust, personali või menetlust käsitlevad Eurocontroli spetsifikaatide kohustuslikud osad, mille ühetaolist kohaldamist peetakse integreeritud lennuliiklusteenistuse süsteemi (ATS) rakendamise seisukohast vajalikuks (kohustuslikud osad sisalduvad Eurocontroli standarddokumendis).

Artikkel 3

1. Artiklis 6 sätestatud menetluse kohaselt määrab komisjon kindlaks ja võtab vastu eelkõige I lisas loetletud valdkondi käsitlevad Eurocontroli standardid ja nende hilisemad muudatused, mille kohaldamine tuleb ühenduse õiguse alusel kohustuslikuks muuta. Komisjon avaldab sel viisil kohustuslikuks tehtud tehnospetsifikaate käsitleva teabe Euroopa Ühenduste Teatajas.

2. Kindlustamaks, et I lisa, kus loetletakse Eurocontroli väljatöötatavad standardid, oleks võimalikult täielik, võib komisjon, järgides artiklis 6 sätestatud korda ja konsulteerides Eurocontroliga, vajaduse korral muuta I lisa vastavalt Eurocontroli tehtud muudatustele.

[...]

Artikkel 4

Kui vaja, võib komisjon Eurocontroli standardite rakendamise protsessi täiendamiseks anda standardimisvolitusi Euroopa standardimisasutustele kooskõlas direktiiviga 83/189/EMÜ, konsulteerides seejuures Eurocontroliga.

Artikkel 5

1. Ilma et see piiraks direktiivide 77/62/EMÜ ja 90/531/EMÜ kohaldamist, astuvad liikmesriigid mis tahes vajalikke samme tagamaks, et II lisa loetletud hankeüksused viitaksid aeronavigatsiooniseadmeid hankides iga lepingu üldistes dokumentides või spetsifikaatides käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud spetsifikaatidele.

2. Tagamaks, et II lisa oleks võimalikult täielik, teatavad liikmesriigid komisjonile igast loendis tehtud muudatusest. Komisjon muudab II lisa artiklis 6 sätestatud korras.”

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja kohtueelne menetlus

1. Eurocontrol'i osatähtsus ja tegevus

- 4 Euroopas lennuliikluse korraldamise ühtse süsteemi arendamises seisneva ülesande täitmiseks arendab, koordineerib ja kavandab Eurocontrol koos siseriiklike ametivõimudega, lennuliiklusteenuste osutajatega, õhuruumi tsiviil- ja militaarkasutajatega, lennujaamadega, tööstusega, kutseala organisatsioonidega ning Euroopa Liidu huvitatud institutsioonidega üleeuroopaliste strateegiate ja nendega seotud tegevuskavade rakendamist. Käesoleva kohtuasja raames on asjassepuutuvad üksnes kolm Eurocontrol'i tegevusvaldkonda.

- 5 Esimene käesolevat kohtuotsust puudutav tegevusvaldkond on seotud standardite koostamise, standardimise ja heakskiitmisega. Konventsiooniga määratletud eesmärkide raames on Eurocontrol'i liikmesriigid eelkõige kokku leppinud lennuliikluse sektoris „ühiste standardite ja spetsifikaatide” vastuvõtmises ja rakendamises. Nende standardite ja spetsifikaatide määratlemine on tehtud Eurocontrol'ile ülesandeks. Täpsemalt töötab standardid ja tehno spetsifikaadid välja agentuur, mis allub täidesaatva organina Eurocontrol'i nõukogule, kusjuures nõukogu on moodustatud Eurocontrol'i liikmesriikide esindajatest (organisatsiooni iga liikmesriigi tsiviillennundusameti juhatajad) ning nõukogu ülesandeks on otsustada juba väljatöötatud tehniliste standardite vastuvõtmine. Eurocontrol tegutseb standardimise alal eelkõige Eatchip-programmi raames (lennuliikluskontrolli ühtlustamise ja integreerimise Euroopa programm), mis loodi 1990. aastal Euroopa tsiviillennunduskonverentsil (ECAC) selleks, et kõigepealt ühtlustada, seejärel aga lõplikult integreerida ATM-süsteemid konverentsi liikmesriikides.

- 6 Tānaseni on komisjon võtnud vastu kolm Eurocontroli väljatöötatud standardit kui ühenduse tehospetsifikaati direktiivi 93/65 tähenduses (vt direktiiv 97/15 ning komisjoni 6. septembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 2082/2000, millega võetakse vastu Eurocontrol standardid ja muudetakse direktiivi 97/15/EÜ (EÜT L 254, lk 1; ELT eriväljaanne 07/05, lk 104), mida on muudetud komisjoni 4. juuni 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 980/2002 (EÜT L 150, lk 38; ELT eriväljaanne 07/06, lk 271)):
- Eurocontrol standard andmete vahetamiseks reaajas (OLDI);
 - Eurocontrol standard lennuliiklusteeninduste vahetatud andmete esitamiseks (ADEXP);
 - Eurocontrol standard „Lennuandmete vahetus — liidese juhenddokument” (FDE-ICD).
- 7 Teine käesolevat kohtuotsust puudutav tegevusvaldkond on Eurocontrol uurimis- ja arendusülesanne, mis sisaldab esiteks lennuliikluse valdkonnas siseriikliku uurimis- ja arenduspoliitika koordineerimist ning teiseks selles sektoris uute tehnoloogiate ühise uurimis- ja arendustegevuse suunamist. Samuti arendab ja omandab Eurocontrol seadmete ja ATM-süsteemide prototüüpe, näiteks radarjuhtimissüsteeme, selleks et määratleda ja kiita heaks uusi standardeid ja tehospetsifikaate. Üheks sel viisil arendatud süsteemiks on radarsüsteem ARTAS, mille arendamiseks sai ettevõtja Thomson-CSF (praeguse nimega Thales) hankemenetluses arenduslepingu. Selles tegevusvaldkonnas kehtestas Eurocontrol korra intellektuaalomandi õiguste kohta, mis puudutavad ettevõtjatega sõlmitud uurimis- lepingute raames arendatud prototüüpe, eelkõige tarkvara. Kõnealustele intellektuaalomandi õigustele teiste konkureerivate ettevõtjate juurdepääs, eelkõige juurdepääsu eest tasu puudumine sõltub seetõttu peamiselt sellest, kas lepingu-

osalised on arendanud tarkvara konkreetset Eurocontroliga sõlmitud uurimislepingu raames või on tegemist varem olemasolevate ja juba kasutatud toodetega.

- 8 Kolmas ja viimane käesolevat kohtuotsust puudutav tegevusvaldkond on seotud Eurocontroli liikmesriikide ametiasutustele vastava taotluse alusel abi osutamisega eelkõige ATM-teenuste ja -süsteemide kavandamise, spetsifitseerimise ja loomise alal. Selle raames võivad eelkõige siseriiklikud lennuliikluse ametivõimud paluda Eurocontrolilt abi ATM-seadmete ja -süsteemide hankemenetluste läbiviimiseks.

2. Kohtueelne menetlus

- 9 Hageja SELEX Sistemi Integrati SpA (varem Alenia Marconi Systems SpA) tegutseb alates 1961. aastast lennuliikluse korraldamise süsteemide sektoris. 28. oktoobril 1997 esitas ta nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 — esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) — artikli 3 lõike 2 alusel komisjonile kaebuse, millega hageja juhtis komisjoni tähelepanu Eurocontroli osas konkurentsieeskirjadega seotud teatavatele puudustele ATM-seadmeid ja -süsteeme puudutaval standardimisülesande teostamisel (edaspidi „kaebus“).

10 Kaebuses esitati järgmised väited:

- intellektuaalomandi õiguste kord, mis käsitleb ATM valdkonnas kasutamiseks ettenähtud riist- ja tarkvara uute süsteemide ja alamsüsteemide prototüüpide arendamise ja omandamise kohta Eurocontrol'i sõlmitud lepinguid, loob faktilisi monopole selliste süsteemide tootmiseks, mida Eurocontrol edaspidi standardib;
- niisugune olukord on sedavõrd tõsisem, et Eurocontrol ei võtnud meetmeid, mis tagaksid läbipaistvuse, avalikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete järgimise standardite määratlemiseks kasutatavate süsteemide ja alamsüsteemide prototüüpide omandamise käigus;
- lisaks tuleneb praegusest süsteemist, et standardimiseks kasutatavaid prototüüpe hankivatel ettevõtjatel on ATM-seadmete omandamist puudutavate ja siseriiklike ametivõimude korraldatavate riigihangete raames oma konkurentidega võrreldes oluliselt soodsam olukord.

11 Hageja täiendas kaebust 15. mai ja 29. septembri 1998. aasta kirjadega.

12 Konkurentsi peadirektoraadi ja transpordi peadirektoraadi peadirektorite 3. novembril 1998 allkirjastatud kirjaga (edaspidi „3. novembri 1998. aasta kiri”) palus komisjon Eurocontrolil esitada oma märkused kaebuse kohta. Kõnealusele kirjale oli lisatud komisjoni talituste lühike analüüs, milles toodi välja need probleemid, mis

võivad tuleneda kaebuses viidatud Eurocontroli tegevusest, eelkõige mis puudutab ATM-toodete, -süsteemide ja -teenuste siseturu toimimist. Komisjon täpsustas siiski, et nimetatud analüüs ei mõjuta käesolevas asjas ühenduse konkurentsieeskirjade kohaldamist. Komisjon teavitas 12. novembril 1998 hagejat 3. novembri 1998. aasta kirja olemasolust ja sisust.

- 13 Vastuseks komisjonile esitas Eurocontrol oma märkused kaebuse ning komisjoni analüüsi kohta 2. juuli 1999. aasta dokumendiga, mis sisaldas kaheleheküljelist kirja koos kaheteistkümne lehekülje märkustega. Viimatimainitud märkused edastati komisjoni 12. augusti 1999. aasta kirjaga hagejale, kes võttis nende märkuste kohta seisukoha 14. veebruari ja 28. märtsi 2000. aasta kirjadega.
- 14 Komisjon teavitas 15. juuni 2000. aasta kirjaga hagejat sellest, et tema arvates ei puuduta kaebuses käsitletavat asjaolud EÜ artikli 82 kohaldamisala ning et igal juhul ei saa neist järeldada kõnealuse artikli rikkumist. 15. jaanuari 2001. aasta ja 2. augusti 2002. aasta kirjades jäi hageja oma seisukohale. Kooskõlas komisjoni 22. detsembri 1998. aasta määruse (EÜ) nr 2842/98 poolte ärakuulamise kohta teatavates EÜ asutamislepingu artiklite [81] ja [82] alusel algatatud menetlustes (EÜT L 354, lk 18; ELT eriväljaanne 07/04, lk 204) artikliga 6 teatas komisjon 25. septembri 2003. aasta kirjaga siiski hagejale, et tema arvates ei ole kaebuses esitatud põhjendused kaebuse rahuldamiseks piisavad. 14. novembri 2003. aasta kirjas vastas hageja veel kord, et tema arvamus ei muutu.
- 15 Komisjon jättis 12. veebruari 2004. aasta kirjaga (edaspidi „vaidlustatud otsus“) kaebuse rahuldamata, korrates juba 25. septembri 2003. aasta kirjas esitatud peamisi hinnanguid. Eelkõige leidis ta vaidlustatud otsuses, et:

- ühenduse konkurentsieeskirjad kohalduvad põhimõtteliselt Eurocontroliga sarnaste rahvusvaheliste organisatsioonide suhtes, tingimusel et konkreetselt väljatoodud tegevust saab lugeda majandustegevuseks;

- kaebuse esemeks olev Eurocontroli tegevus ei ole majanduslikku laadi ja järelikult ei saa Eurocontroli käsitleda ettevõtjana EÜ artikli 82 tähenduses ning isegi kui lugeda selline tegevus ettevõtja üheks tegevusalaks, ei ole kõnealune tegevus vastuolus EÜ artikliga 82;

- tehniline standardimine on üldistes huvides, mida teeb Eurocontrol tasuta, tulu saamise sihita ja eraeesmärgita ning samuti ei ole selle tegevuse eesmärgiks kehtestada tasusid või eeskirju selle kohta, kuidas kasutajatele teenuseid osutada, mis välistab tegevuse majandusliku laadi;

- prototüüpide omandamise ja intellektuaalomandi õiguste haldamise osas ei viita kaebus mitte ühelegi konkreetsele asjaolule, mis kujutaks turgu valitseva seisundi kuritarvitamist;

- mis puudutab intellektuaalomandi õigusi, siis annab Eurocontrol huvitatud ettevõtjatele tasuta kasutada need intellektuaalomandi õigused, mis ta omandab oma uurimis- ja arendustegevuse raames; isegi kui käsitleda intellektuaalomandi õiguste haldamist majandustegevusena, siis ei saa asjaolu, et uurimis- ja arendustegevuses osalenud ettevõtjatel on riigihankelepingute raames tehniline eelis, kujutada endast Eurocontrolile süükspandavat turgu valitseva seisundi kuritarvitamist;

- mis puudutab vastava taotluse alusel Eurocontroli poolt siseriiklikele ametiasutustele abi osutamist, siis ei saa see abi seisneda majanduslikku laadi tegevuses, kuna abi osutatakse tasuta; lisaks sellele puudub Eurocontrolil abi osutamise raames igasugune otsustuspädevus, mis on üksnes siseriiklikel ametiasutustel.

Menetlus Esimese Astme Kohtus ja poolte nõuded

- 16 Hageja hagiavaldus saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 23. aprillil 2004.
- 17 1. septembril 2004 esitas Eurocontrol avalduse menetlusse astumiseks komisjoni nõuete toetuseks, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 2. septembril 2004.
- 18 Kooskõlas Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 116 lõikega 6 andis Esimese Astme Kohtu teise koja esimees 25. oktoobri 2004. aasta määrusega Eurocontrolile loa komisjoni nõuete toetuseks menetlusse astuda ja esitada oma seisukohad kohtuistungil.
- 19 25. veebruaril 2005 saabunud taotluses palus hageja, et menetlust korraldava meetmena nõutaks komisjonilt välja 3. novembri 1998. aasta kiri, kõik haldusmenetluses tema talituste koostatud muud dokumendid, tehnilised analüüsid, komisjoni talituste võimalik kirjavahetus Eurocontroliga ning viimase koostatud dokumendid.

- 20 11. märtsi 2005. aasta kirjaga, mis saabus 18. märtsil 2005, esitas komisjon 3. novembri 1998. aasta kirja. Kinnitades, et tal ei ole muid dokumente peale nende, mida ta juba pidas vajalikuks käesoleva asja toimikule lisada, ning et kuna hageja taotlus oli üldine ning põhjendamata, vaidlustab ta ka hageja taotluse.
- 21 Esimese Astme Kohtu teise koja esimees palus 5. aprilli 2005. aasta otsusega esitada menetlusse astujal kodukorra artikli 64 lõike 3 punkti b alusel oma seisukohad.
- 22 27. aprillil 2005 kohtu kantseleisse saabunud avaldusega esitas hageja taotluse menetlustoimingute tegemiseks, paludes kuulata ära tunnistajad ja nõuda komisjonilt välja dokumendid, ning esitas kolm uut väidet, mis puudutavad vastavalt faktiliste ja õiguslike asjaolude ilmset hindamisviga, hoolsus- ja erapooletuse kohustuste rikkumist ning hageja informeerimise kohustuse ja võistlevuse põhimõtte rikkumisest tulenevat võimu kuritarvitamist.
- 23 Menetlusse astuja esitas oma seisukoha 16. juunil 2005.
- 24 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (teine koda) avada suulise menetluse ilma esialgsete menetlustoiminguteta. Kohus otsustas siiski esitada pooltele küsimusi, paludes neile vastata suuliselt kohtuistungil.

25 Poolte kohtukõned ja vastused Esimese Astme Kohtu küsimustele kuulati ära 31. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil. Esimese Astme Kohtu märkustest lähtudes muutis hageja lisaks oma esialgseid nõudeid.

26 Lähtudes nendest muudatustest, palub hageja Esimese Astme Kohtul:

- tühistada ja/või muuta vaidlustatud otsus;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

27 Komisjon, keda toetab menetlusse astuja, palub Esimese Astme Kohtul:

- jätta hagi rahuldamata;
- mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

1. Hageja vaidlustatud otsuse tühistamise ja/või muutmise nõude vastuvõetavus

28 Hageja ei täpsusta, kas otsuse muutmise nõuet tuleb käsitleda teise võimalusena esitatud nõudena. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt puudub ühenduse kohtul

igal juhul pädevus tema poolt läbiviidaval õiguspärasuse kontrollimisel anda korraldusi institutsioonidele või viimaseid asendada — asjaomase ametivõimu enda ülesanne on võtta vajalikud meetmed tühistamishagi raames tehtud kohtuotsuse täitmiseks (Esimese Astme Kohtu 27. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-67/94: Ladbroke Racing vs. komisjon, EKL 1998, lk II-1, punkt 200, ning 15. septembri 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-374/94, T-375/94, T-384/94 ja T-388/94: European Night Services jt vs. komisjon, EKL 1998, lk II-3141, punkt 53).

- 29 Seega tuleb hageja esimene nõue vaidlustatud otsuse muutmist puudutavas osas vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

2. Hageja uute väidete vastuvõetavus

Poolte märkused

- 30 27. aprillil 2005 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud avaldusega esitas hageja kolm uut väidet, mis puudutavad vastavalt faktiliste ja õiguslike asjaolude ilmset hindamisviga, hoolsus- ja erapooletuse kohustuste rikkumist ning hageja informeerimise kohustuse ja võistlevuse põhimõtte rikkumisest tulenevat võimu kuritarvitamist.
- 31 Hageja põhjendab uute väidete esitamist pärast kirjaliku menetluse lõppemist selliste uute asjaoludega, mis kodukorra artikli 48 tähenduses tulid ilmsiks menetluse käigus. Hageja leiab, et komisjoni 11. märtsi 2005. aasta märkuste lisana 3. novembri 1998. aasta kirja esitamine kujutab sellist uut asjaolu. Hageja väidab 27. aprillil 2005 esitatud avalduses, et alles siis, kui ta luges kostja vastust, mis oli

lisatud Eurocontrol'i direktori 2. juuli 1999. aasta kirjale, sai ta teada, et 3. novembri 1998. aasta kiri ei olnud pelgalt kaebuse edastamise teade, vaid see sisaldas ka kaebuse kohta komisjoni kahe peadirektori allkirjastatud analüüsi.

- 32 Komisjon leiab, et need uued väited tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Hagejal oli 12. novembri 1998. aasta kirja lugedes piisav teave 3. novembri 1998. aasta kirja saatmisest, kirja sisust ja kirja allkirjastajatest.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 33 Kodukorra artikli 48 lõike 2 esimese lõigu kohaselt ei või menetluse käigus esitada uusi väiteid, kui need ei tugine õiguslikele või faktilistele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus. Seega tuleb uurida, kas käesolevas asjas on tegemist sellise olukorraga.
- 34 Selles osas tuleb rõhutada, et 12. novembri 1998. aasta kirjas (vt eespool punkt 12) teavitati hagejat, et konkurentsi peadirektoraadi ja transpordi peadirektoraadi peadirektorid olid pärast kaebuses tõstatatud õiguslike ja majanduslike aspektide uurimist saatnud Eurocontrol'ile kirja, paludes viimasel esitada oma märkused, et nad juhtisid Eurocontrol'i tähelepanu viimase standardimise poliitika teatavatele aspektidele ning et Eurocontrol'il paluti komisjoni talitustega koostöös eelkõige määratleda erapooletu ja ühtne lähenemisviis tema suhetes ettevõtjatega. Kiri lõpeb teatega, et hagejat tuleb teavitada Eurocontrol'i vastusest ning komisjoni talituste ja Eurocontrol'i vaheliste arutelude arengust.

- 35 Tuleb sedastada, et pelgalt kaebuse edastamise teadet ei allkirjasta üldiselt komisjoni peadirektor, veel vähem aga kaks peadirektorit. Lisaks sellele oli hagejale edastatud informatsioonist, et komisjon juhtis Eurocontrol'i tähelepanu viimase standardimise poliitika teatavatele aspektidele ning teatas Eurocontrol'ile, et ta soovib temaga arutelu alustamist, võimalik järelada, et 3. novembri 1998. aasta kiri sisaldas uurimise kohta tõepoolest sisulisi kaalutlusi. Seda kinnitasid muu hulgas ka kaebuse kohta 2. juulil 1999 Eurocontrol'i esitatud märkused, mis edastati hagejale 12. augusti 1999. aasta kirjaga. Nende märkuste sissejuhatavas osas on sõnaselgelt märgitud, et kaebusele „järgnes komisjoni lühike analüüs, milles ei peatunud pikalt õiguslike aspektide eelneval uurimisel, vaid kommenteeriti Eurocontrol'i tegevust, mis näis komisjonile kritiseeritav ja mida oleks vaja viia kooskõlla ühenduse praktikaga”.
- 36 Selles kontekstis on ilmne, et Eurocontrol'i direktori 2. juuli 1999. aasta kiri ei sisaldanud rohkem andmeid viite kohta komisjoni kahe peadirektori allkirjastatud analüüsile, kui komisjoni 12. novembri 1998. aasta kiri või Eurocontrol'i märkused kaebuse kohta.
- 37 Mis puudutab hageja eraldi viidatud Eurocontrol'i direktori 2. juuli 1999. aasta kirja kahte väljavõtet, mis kirjeldavad komisjoni talituste kommentaare Eurocontrol'i mõne põhitegevuse kohta ning ettepanekut komisjoniga nende teemade ühiseks aruteluks kaebuse uurimisel, tuleb sedastada, et need väljavõtted ei sisalda mitte mingisuguseid andmeid, mida ei leiduks juba 12. novembri 1998. aasta kirjas või Eurocontrol'i märkustes kaebuse kohta, kusjuures viimatinimetatud märkused kirjeldasid samuti Eurocontrol'i tegevust, mis näis komisjonile „kritiseeritav”.
- 38 Hagejal oli seega võimalik aru saada, lugedes komisjoni 12. novembri 1998. aasta kirja ning Eurocontrol'i poolt kaebuse kohta esitatud märkusi, mis edastati hagejale 12. augustil 1999, et Eurocontrol'ile süükspandava käitumise analüüs oli lisatud

3. novembri 1998. aasta kirjale. Järelikult tuleb komisjoni 12. novembri 1998. aasta kirja arvesse võttes sedastada, et põhjendamatu on hageja väide, et alles siis, kui ta luges Eurocontrol'i direktori 2. juuli 1999. aasta kirja, mis oli lisatud kostja vastusele, sai ta teada, et 3. novembri 1998. aasta kiri ei olnud pelgalt kaebuse edastamise teade, vaid see sisaldas ka komisjoni kahe peadirektori allkirjastatud analüüsi kaebuse kohta. Järelikult ei saa ta toetuda 2. juuli 1999. aasta kirjale kui faktilisele asjaolule, mis on tulnud ilmsiks alles menetluse käigus.

39 Lisaks sellele puudub 3. novembri 1998. aasta kirjal selline tähendus, nagu hageja püüab sellele anda. Komisjon ei ole mitte üheski dokumendis sedastanud, et Eurocontrol'i tegevus kujutab endast majandustegevust ning et järelikult on sellisele tegevusele kohaldatavad ühenduse konkurentsieeskirjad. Eespool viidatud kiri täpsustab peale selle sõnaselgelt, et lisatud analüüs oli tehtud „ühenduse konkurentsieeskirjade kohaldamist kahjustamata”, mis selgitab, et komisjon uuris samuti Eurocontrol'i tegevuse, kuigi mitte majandustegevuse, mõju ATM-seadmete sektoris getutsevate ettevõtjate vahelisele konkurentsile.

40 Sellest tuleneb, et esitatud uued väited tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

3. Menetlusse astuja esitatud selle väite vastuvõetavus, mis puudutab tema puutumatus rahvusvahelise avaliku õiguse kohaselt

41 Menetlusse astuja, kes toetab komisjoni, palub sarnaselt komisjoniga jätta hagiavaldus rahuldamata. Oma argumentide toetuseks esitab ta kaks väidet, mis puudutavad vastavalt Euroopa Liidu õiguse kohaldamatust Eurocontrol'i suhtes,

kuna Eurocontrol on rahvusvahelise avaliku õiguse kohaselt puutumatu, ning asjaolu, et Eurocontrol ei ole EÜ artikli 82 tähenduses ettevõtja. Samuti tuleb sedastada, et esimest neist väidetest ei esitanud komisjon.

42 Selles osas tuleb meenutada, et kuigi Euroopa Kohtu põhikirja artikli 40 neljas lõik, mis on põhikirja artikli 53 esimese lõigu kohaselt kohaldatav menetluses Esimese Astme Kohtus, ning Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 116 lõige 3 ei keela menetluse astujal esitada argumente, mis on uued või erinevad võrreldes argumentidega, mille esitas pool, keda menetlusse astuja toetab, kuna vastasel korral on menetlusse astuja seisukohad piiratud hagiavalduses esitatud argumentide kordamisega, ei saa nõustuda sellega, et need sätted lubavad tal uute väidete esitamisega muuta või moonutada hagiavalduses määratletud kohtuasja ulatust (vt selle kohta Euroopa Kohtu 23. veebruari 1961. aasta otsus kohtuasjas 30/59: *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg vs. Ülemamet*, EKL 1961, lk 3, 37; 24. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-313/90: *CIRFS jt vs. komisjon*, EKL 1993, lk I-1125, punkt 22, ning 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-245/92 P: *Chemie Linz vs. komisjon*, EKL 1999, lk I-4643, punkt 32; Esimese Astme Kohtu 8. juuni 1995. aasta otsus kohtuasjas T-459/93: *Siemens vs. komisjon*, EKL 1995, lk II-1675, punkt 21; 25. juuni 1998. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-371/94 ja T-394/94: *British Airways ja British Midland Airways vs. komisjon*, EKL 1998, lk II-2405, punkt 75; 1. detsembri 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-125/96 ja T-152/96: *Boehringer vs. nõukogu ja komisjon*, EKL 1999, lk II-3427, punkt 183; 28. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-395/94: *Atlantic Container Line jt vs. komisjon*, EKL 2002, lk II-875, punkt 382, ja 3. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-114/02: *BaByliss vs. komisjon*, EKL 2003, lk II-1279, punkt 417).

43 Järelikult tuleb sedastada, et kuna menetlusse astuja peab kodukorra artikli 116 lõike 3 kohaselt nõustuma kohtuasja staadiumiga menetlusse astumise ajal ning kuna menetlusse astumise avaldus piirdub Euroopa Kohtu põhikirja artikli 40 neljanda lõigu kohaselt ühe poole nõuete toetamisega, siis ei saa Eurocontrol kui menetlusse astuja esitada käesolevat väidet, mis puudutab tema puutumatust rahvusvahelise avaliku õiguse kohaselt.

44 Järelikult tuleb Eurocontrolil esitatud esimene väide vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

4. Tühistamise nõue

- 45 Tühistamise nõude toetuseks esitab hageja oma hagiavalduses kolm väidet, mis puudutavad vastavalt ilmset kaalutusviga ühenduse konkurentsieeskirjade kohaldamisel Eurocontrolis suhtes, ilmset kaalutusviga ühenduse konkurentsieeskirjade võimaliku rikkumise esinemise suhtes ning oluliste menetlusnormide rikkumist.
- 46 Hageja argumente arvesse võttes nähtub siiski, et vaatamata viite „ühenduse konkurentsieeskirjad” üldisusele, on kaks esimest väidet seotud tegelikult vaid EÜ artikliga 82. Seega uuritakse hageja kahte esimest väidet vaid kõnealust artiklit silmas pidades.
- 47 Lisaks sellele tuleb nende mõlema väite kohta märkida, et kuna komisjoni otsuse resolutiivosa tugineb otsuse põhjenduse paljudele osadele, millest igastühest piisaks resolutiivosa põhjendamiseks, siis tuleb kõnealune akt tühistada põhimõtteliselt vaid siis, kui kõik need põhjendavad osad on õigusvastased. Selleks et sellises olukorras põhjendada vaidlusaluse otsuse tühistamist, ei piisa veast või muust õiguslikust puudusest, mis on seotud vaid põhjenduse ühe osaga, kuna see viga ei saa määravalt mõjutada resolutiivosa, mille tegi nimetatud otsuse vastuvõtnud institutsioon (vt analoogia alusel Esimese Astme Kohtu 14. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas T-126/99: *Graphischer Maschinenbau vs. komisjon*, EKL 2002, lk II-2427, punktid 49–51 ning viidatud kohtupraktika, ja 14. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas T-210/01: *General Electric vs. komisjon*, EKL 2005, lk II-5575, punkt 43).
- 48 Käesoleval juhul keelab EÜ artikkel 82, mille kohaldamist komisjoni poolt soovis hageja, ettevõtjal kuritarvitada turgu valitsevat seisundit. Lisaks liikmesriikidevahelise kaubanduse võimaliku kahjustamise tingimusele sätestab kõnealune säte

kaks kumulatiivset tingimust, mis puudutavad esiteks asjaomase ettevõtja turgu valitseva seisundi olemasolu ning teiseks selle turgu valitseva seisundi kuritarvitamise fakti. Nagu on sedastatud eespool (punkt 15), leidis komisjon esiteks, et Eurocontrol ei olnud ettevõtja, ning teiseks, et kõnealune käitumine ei olnud igal juhul vastuolus EÜ artikliga 82. Seega põhistas komisjon vaidlustatud otsuse kahekordse järelausega, et kumbki eespool nimetatud tingimustest ei olnud käesolevas asjas täidetud ning et ükskõik kummast järelausest piisas vaidlustatud otsuse resolutiivosa põhistamiseks.

- 49 Eespool toodust tuleneb, et vaidlustatud otsuse tühistamine eeldab, et õigeks osutuvad hageja kaks esimest väidet, millest esimene puudutab otsuse õiguspärasust seoses esimese tingimusega ning teine puudutab otsuse õiguspärasust seoses teise tingimusega.

Esimene väide, mis puudutab ilmset kaalutusviga EÜ artikli 82 kohaldamisel Eurocontrolis suhtes

- 50 Käesolevas asjas EÜ artikli 82 kohaldamine eeldab, et Eurocontrolis käsitletakse ühenduse konkurentsioiguse tähenduses ettevõtjana. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt hõlmab mõiste „ettevõtja” mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist, ning majandustegevus on igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul (Euroopa Kohtu 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21; 16. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-244/94: Fédération française des sociétés d'assurances jt, EKL 1995, lk I-4013, punkt 14; 11. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-55/96: Job Centre, EKL 1997, lk I-7119, punkt 21; 18. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-35/96: komisjon vs. Itaalia, EKL 1998, lk I-3851, punkt 36, ja 12. septembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: Pavlov jt, EKL 2000, lk I-6451, punkt 74).

51 Hageja väidab, et Eurocontroli kõnealune tegevus käesolevas kohtuasjas, st standardimine, uurimis- ja arendustegevus ning siseriiklikele ametiasutustele abi osutamine on majandustegevus ning järelikul tuleb Eurocontrol lugeda ettevõtteks EÜ artikli 82 tähenduses. Komisjon viitab omalt poolt Euroopa Kohtu 19. jaanuari 1994. aasta otsusele kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft (EKL 1994, lk I-43), mille punktides 30 ja 31 sedastas Euroopa Kohus järgmist:

„30 Tervikuna võttes on Eurocontroli tegevus oma laadilt, eesmärgilt ja tegevust reguleerivate õigusnormide poolest õhuruumi kontrolli ja korda puudutava võimu kasutamine, mis on tunnuslik avalikule võimule. Sel tegevusel puudub asutamislepingu konkurentsieeskirjade kohaldamist õigustav majanduslik laad.

31 Seega ei ole Eurocontroli sarnane rahvusvaheline organisatsioon allutatud [EÜ 82] ja [EÜ 86] artiklitele.”

52 Komisjoni arvates väljendab kõnealuse otsuse resolutiivosa lihtsalt, et „[EÜ 82] ja [EÜ 86] artikleid tuleb tõlgendada nii, et Eurocontroli sarnane rahvusvaheline organisatsioon ei ole nende artiklite tähenduses ettevõtja”.

53 Komisjon järeldeb sellest, et Euroopa Kohus välistas kõiki asjaolusid ning Eurocontroli kogu tegevust silmas pidades, et Eurocontroli võiks lugeda ühenduse konkurentsioiguse tähenduses ettevõtjaks.

54 Sellegipoolest tuleb sedastada, et oma järeldusele jõudmiseks tugines Euroopa Kohus mõistet „majandustegevus” arvesse võttes üksnes Eurocontroli selle tegevuse uurimisele, mis oli kõne all kohtuasjas lennuettevõtja SAT Fluggesellschaft mbH ja Eurocontroli vahel, nimelt lennuliiklusteenuste kasutajatele teenustasude kehtestamine ja nende tasude kogumine lepinguosaliste riikide eest. Euroopa Kohus mainis küll kohtuotsuse punktis 22 kõnealuse tegevuse ühte osa käesolevas kohtuasjas, kuid ta ei uurinud siiski, kas tegemist on majandustegevusega tema kohtupraktika tähenduses. Kuigi asutamislepingu konkurentsieeskirjad on kohaldatavad asutuse sellisele tegevusele, mis on lahutatav avaliku võimu teostamisega seotud tegevusest (Euroopa Kohtu 11. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 107/84: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 1985, lk 2655, punktid 14 ja 15, ning Esimese Astme Kohtu 12. detsembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-128/98: Aéroports de Paris *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-3929, punkt 108), tuleb üksuse erinevaid tegevusi uurida üksikult ning neist tegevustest mõne lugemisest avaliku võimu teostamiseks ei saa järeldada seda, et muud tegevused ei võiks olla majanduslikku laadi (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Aéroports de Paris *vs.* komisjon, punkt 109). Euroopa Kohtu läbi viidud uurimise piiratud ulatust arvesse võttes nähtub seega, et vaatamata kohtuotsuse punkti 31 ja resolutiivosa üldisele sõnastusele ei välista eespool viidatud kohtuotsus SAT Fluggesellschaft, et Eurocontroli võib muude tegevuste osas lugeda EÜ artikli 82 tähenduses ettevõtjaks.

55 Seega tuleb Eurocontroli iga tegevuse puhul, mille hageja kahtluse alla seadis, esiteks kindlaks teha, kas need tegevused on lahutatavad tema avaliku ülesandega seotud tegevusest, ning teiseks kindlaks teha, kas need tegevused kujutavad endast majandustegevust eespool punktis 50 viidatud kohtupraktika tähenduses.

Eurocontroli tegevus tehnilisel standardimisel

— Poolte argumendid

56 Hageja väidab, et Eurocontroli tegevus standardimisel on majandustegevus. Sel tehnilise standardimise tegevusel puudub igasugune tegelik seos õhuruumi

korraldamise ülesandega ning see ei ole seega lennuliikluse kontrolli alal avaliku võimu teostamine. Vastuolus väljakujunenud kohtupraktikaga on vaidlustatud otsuses toodud komisjoni vastupidised järeldused, mis tuginesid asjaolule, et nimetatud tegevus on tasuta, üldistes huvides ja tulu saamise sihita ning selle tegevuse eesmärk ei ole kehtestada tasusid või eeskirju selle kohta, kuidas kasutajatele teenuseid osutada. Lisaks sellele on komisjon oma varasemas praktikas juba möönnud, et kaebuses tooduga analoogsed tegevused, nagu Euroopa Telekommunikatsiooni Standardiinstituudi (Institut européen des normes de télécommunication, ETSI) või Euroopa riiklike raudtee-ettevõtjate ühenduse tegevus, kujutavad endast majandustegevust. Neid kahte juhtumit käsitles komisjon konkurentsieeskirjade kohaldamisalasse kuuluvatena.

57 Hageja väidab, et standardimistegevuse majanduslik laad on tuletatav standardimise eeltingimuseks oleva prototüüpide omandamise majanduslikust laadist. Need tegevused on lõppkokkuvõttes suunatud standardite loomisele ja seega üldisemalt standardimisele, kujutades endast koos eripärase majandustegevuse koosseisu tunnuseid. Eurocontrol tegutseb turul ATM-süsteemide prototüüpide ainsa omandajana.

58 Komisjon leiab, et Eurocontrol tegutseb standardimisel rahvusvahelise organisatsioonina lepinguosaliste riikide arvel, järgimata oma huve, mis on nende riikide huvidest eraldiseisvad ja sõltumatud, ja järgib üldiste huvide eesmärki, mis seisneb lennuliikluse turvalisuse tagamises ja parandamises. Kõiki neid asjaolusid kogumis vaadeldes võib öelda, et ilma tehnilise standardimise tegevuseta ei saa Eurocontrol'i käsitleda EÜ artikli 82 kohaldamise eesmärgil ettevõtjana. Eurocontrol'i õigusloometegevus ei ole mitte üksnes lahutatav talle kui rahvusvahelisele organisatsioonile pandud ülesannetest, vaid puudutab tegelikult nende ülesannete olemust ennast.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

59 Eurocontroli standardimistegevuse osas tuleb kõigepealt eristada ühelt poolt standardite ettevalmistamist või väljatöötamist, mida teeb Eurocontroli agentuur kui täidesaatev organ, ning teiselt poolt nende standardite vastuvõtmist Eurocontroli nõukogu poolt. Viimane ülesanne kuulub seadusandluse valdkonda. Eurocontroli nõukogu on moodustatud organisatsiooni kõigi liikmesriikide tsiviillennundusametite juhatajatest, keda on nende vastavad riigid volitanud vastu võtma kõigi nende riikide jaoks õiguslikult siduvaid tehnospetsifikaate, kusjuures see ülesanne kuulub otseselt viimaste poolt avaliku võimu teostamise hulka. Eurocontroli roll on sarnane selle ministri rolliga, kes siseriiklikul tasandil valmistab ette seadusandlikke või muid õiguslikke meetmeid, mille seejärel valitsus vastu võtab. Seega kattub kõnealune tegevus Eurocontroli avaliku ülesandega.

60 Seevastu Eurocontroli poolt tehniliste standardite ettevalmistamise või väljatöötamise osas tuleb sedastada, et nimetatud tegevust saab vastupidi komisjoni kinnitustele lahutada õhuruumi korraldamise ja lennuohutuse arendamise ülesandest. Need argumentid, mis komisjon esitas selleks, et tõendada Eurocontroli standardimistegevuse seotust tema avaliku teenuse ülesandega, viitavad tegelikult vaid nende standardite vastuvõtmisele, mitte aga nende väljatöötamisele. Eelkõige puudutab see argumenti, et rahvusvahelisel tasandil on oluline võtta vastu ATM-süsteeme puudutavad standardid ja tehnospetsifikaadid, selleks et tagada lendude kontrolli ülekandmise usaldusväärsus siseriiklike kontrolliorganite vahel. Siiski ei nõua rahvusvahelisel tasandil standardite vastuvõtmise vajadus ilmingimata, et neid standardeid välja töötav üksus peaks olema see, kes hiljem neid vastu võtab. Selles osas ei ole komisjon käesolevas asjas tõendanud, et nende kahe tegevusega peaks ilmingimata tegelema üks ja sama üksus, mitte aga kaks erinevat üksust.

- 61 Sellegipoolest ei saa Eurocontrol'i standardite väljatöötamist lugeda majandustegevuseks. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et majandustegevus on igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul (vt eespool viidatud kohtuotsus *Aéroports de Paris vs. komisjon*, punkt 107, ja eespool punktis 50 viidatud kohtupraktika). Käesolevas asjas ei ole hageja tõendanud, et on olemas turg „tehnilise standardimise teenuste jaoks ATM-seadmete sektoris”. Selliste teenuste nõudluse ainsateks tekitajateks võivad olla riigid lennuliiklust kontrollivate ametivõimudena. Nad on soovinud aga need standardid välja töötada ise, rahvusvahelise koostöö raames Eurocontrol'i vahendusel. Kuna väljatöötatud standardid võtab seejärel vastu Eurocontrol'i nõukogu, jääb väljatöötamise tulemus organisatsiooni endasse ning neid standardeid ei pakuta asjaomasel turul. Standardimise valdkonnas on Eurocontrol oma liikmesriikide suhtes vaid kooskõlastamisfoorum, mille nad on loonud selleks, et koordineerida oma AMT-süsteemide tehnilisi standardeid. Seega ei saa järeldada, et Eurocontrol neile selles valdkonnas „kaupu või teenuseid pakub”.
- 62 Käesolevas asjas ei ole hageja suutnud seega tõendada, et vaidlusalune tegevus seisnes kaupade või teenuste pakkumises teataval turul, nagu see on nõutav eelmises punktis viidatud kohtupraktika kohaselt.
- 63 Mis puudutab hageja argumenti, et standardimistegevust tuleb eraldi hinnata tehniliste standardite väljatöötamiseks vajalike prototüüpide omandamisest, et eristada prototüüpide omandamise tehingute majanduslikku laadi standardimistegevuse majanduslikust laadist, tuleb sedastada, et selle argumendiga ei saa nõus olla.
- 64 Hageja ei esita põhjusi, miks prototüüpide omandamise tehingute käsitlemine majandustegevusena, mida käesolevas asjas eeldatakse, toob ilmingimata kaasa

sama käsitluse standardimistegevuse puhul. Kuigi pooled ei ole vaidlustanud seda, et Eurocontrol pakub kaupu või teenuseid turul, ei tähenda see seda, et sel tegevusel, milleks neid kaupu või teenuseid ostetakse, oleks majanduslik laad.

- 65 Lisaks sellele tuleb sedastada, et selline hageja esitatud lähenemisviis, kus eelneva tegevuse (prototüüpide omandamine) laadist järeldatakse järgneva tegevuse (standardimine) laad, on vastuolus Esimese Astme Kohtu praktikaga. Ühenduse kohtute väljakujunenud praktikast, millele on viidatud eespool, tulenevate kriteeriumite kohaselt lähtub majandustegevuse mõiste kaupade või teenuste pakkumisest asjaomasel turul, mitte aga kaupade või teenuste ostmisest. Selles osas on leitud, et majandustegevuse mõistet ei iseloomusta ostmistegevus kui selline ning et tegevuse majandusliku või mittemajandusliku laadi hindamiseks ei tule ostetud kaubast eraldada hilisemaks kasutamiseks mõeldud kauba ostmise tegevust. Seetõttu tuleb sedastada, et ostetud kauba hilisema kasutamise majanduslik või mittemajanduslik laad määrab tingimata ka ostmistegevuse laadi (Esimese Astme Kohtu 4. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-319/99: FENIN *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-357, punkt 36). Käesoleva kohtuasja kontekstis tähendab see seda, et standardimistegevuse mittemajanduslik laad viitab standardimisel prototüüpide omandamise mittemajanduslikule laadile, sõltumata asjaolust, et Eurocontrol tegutseb ATM-seadmete turul ostjana.
- 66 Eespool toodut arvesse võttes tuleb tagasi lükata hageja argumendid, et Esimese Astme Kohtu esitatud põhjendused eespool viidatud otsuses FENIN *vs.* komisjon ei ole laiendatavad käesolevale kohtuasjale ning et selle kohaldamine ei saa olla absoluutne.
- 67 Hageja arvamuse kohta, et esiteks on eespool viidatud kohtuotsuse FENIN *vs.* komisjon aluseks olnud olukord käesoleva asja olukorrast väga erinev, tuleb

rõhutada, et Esimese Astme Kohus on selles asjas üldiselt sedastanud, et kui majandusüksus ostab kaupu mitte selleks, et pakkuda majandustegevuse raames kaupu või teenuseid, vaid selleks, et kasutada neid muu, näiteks täielikult sotsiaalset laadi tegevuse raames, ei ole ta asjaolu tõttu, et ta tegutseb turul ostjana, veel käsitletav ettevõtjana (eespool viidatud kohtuotsus FENIN vs. komisjon, punkt 37). Selle lause üldine sõnastus ning eeskätt asjaolu, et sotsiaalset tegevust on sõnaselgelt mainitud vaid näitena, lubab laiendada selles kohtuotsuses toodud lahendust kõigile neile majandusüksustele, kes ostavad kaupu mittemajandusliku tegevuse jaoks. Nagu eespool kirjeldatud, on täpselt sellise juhtumiga tegemist Eurocontrol'i puhul.

68 Kuigi hageja leiab teiseks, et selle kohtupraktika kohaldamisel, mille kohaselt kauba hilisema kasutamise majanduslik või mittemajanduslik laad määrab tingimata ka ostmistegevuse laadi, ei saa tähelepanuta jätta mõjusid, mida omandamistegevusel võib olla asjaomasele turule, eelkõige käesoleva asjaga sarnastel juhtudel, kus omandaja on Euroopa tasandil monopsoones seisundis, tuleb sedastada, et nimetatud argument põhineb eespool viidatud kohtuotsuse FENIN vs. komisjon valel tõlgendamisel. Euroopa Kohus leidis selles otsuses, et kuigi on tõsi, et üksusel, kes on ostnud kauba eesmärgiga kasutada seda mittemajandusliku tegevuse raames, „võib olla väga suur majanduslik võim, mis võib käesolevas asjas viia monopsoonse seisundini, tuleb siiski tõdeda, et kuni tegevus, milleks ta need kaubad ostis, on mittemajanduslikku laadi, ei tegutse ta ühenduse konkurentsieeskirjade mõttes ettevõtjana, ning seetõttu ei kohaldu tema suhtes EÜ artikli 81 lõikes 1 ning artiklis 82 sätestatud keelud” (eespool viidatud kohtuotsus FENIN vs. komisjon, punkt 37).

69 Järelikult tuleb sedastada, et komisjon ei ole teinud ilmset kaalutusviga, sedastades, et Eurocontrol'i tehnilise standardimise tegevus ei ole ühenduse kohtupraktika tähenduses majandustegevus ning et asutamislepingu konkurentsieeskirjad ei ole seega sellele tegevusele kohaldatavad.

Uurimis- ja arendustegevus, eelkõige prototüüpide omandamine ja intellektuaalomandi õiguste kord

— Poolte argumendid

- 70 Hageja leiab, et vaidlustatud otsuse tähelepanelikul lugemisel ilmneb, et komisjon ei vaidlusta prototüüpide omandustegevuse ja intellektuaalomandi korra majanduslikku laadi. Vaidlustatud otsuses ei välistata sõnaselgelt sellist liigitust ning komisjon uuris peaaesjalikult turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, mida ta ei teinud standardimistegevuse ja siseriiklike ametiasutuste abi osutamise osas, mille puhul ta ei uurinud hageja viidatud rikkumisi.
- 71 Komisjon vaidleb vastu väitele, et ta tunnistas vaidlustatud otsuses Eurocontrol'i uurimis- ja arendustegevuse majanduslikku laadi.
- 72 Käesolevas asjas mahuvad ATM-süsteemide prototüüpide omandamine ja prototüüpe puudutav ostulepingutes sätestatud intellektuaalomandi õiguste kord täpselt Eurocontrol'i standardimistegevuse raamidesse. Neid prototüüpe kasutab organisatsioon tegelikult standardite ja tehnospetsifikaatide väljatöötamiseks ja kinnitamiseks, st sellise tegevuse raames, mis ei ole majanduslikku laadi.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

- 73 Hageja seab Eurocontrol'i uurimis- ja arendustegevuse puhul kahtluse alla ATM-II - 4832

süsteemide prototüüpide omandamise ja intellektuaalomandi õiguste haldamise selles valdkonnas.

- 74 Ainus argument, mille hageja esitas intellektuaalomandi õiguste haldamise majandusliku laadi kohta, seisneb kinnituses, et vaidlustatud otsuses ei vaidlustanud komisjon kõnealuse tegevuse majanduslikku laadi — kinnitus, millele komisjon vaidleb vastu ning mis ei põhine vaidlustatud otsuse sisul. Nagu tuleneb selgelt kõnealuse otsuse punktist 32, uuris komisjon EÜ artikli 82 võimalikku rikkumist seoses selle tegevusega vaid teisejärguliselt ning põhjalikkuse huvides.
- 75 Lisaks sellele on ilmne, et prototüüpide omandamine Eurocontrol'i poolt tema uurimis- ja arendustegevuse ning sellega seotud intellektuaalomandi õiguste haldamise raames ei saa anda organisatsiooni uurimis- ja arendustegevusele majanduslikku laadi, kuna kõnealune omandamine ei ole seotud kaupade või teenuste pakkumisega asjaomasel turul.
- 76 Seega on prototüüpide omandamine tegelikult vaid lisategevus nende arendamisel. Nagu menetlusse astuja märkis, ei tegele arendusega Eurocontrol ise, vaid asjaomase sektori ettevõtjate kaudu, kellele see organisatsioon annab avalik-õiguslikke initsiatiivtoetusi. Eurocontrol jagab seega välja avalik-õiguslikke vahendeid, et edendada uurimis- ja arendustegevust ATM-seadmete vallas. Selleks et tagada Eurocontrol'i subsideeritud uuringute tulemuste kättesaadavus sellest huvitatud sektorile, sätestavad subsideerimise kokkulepped, et Eurocontrol omandab prototüübi ja intellektuaalomandi õigused, mis tulenevad tema rahastatud uuringutest.

Nende õiguste omandamine Eurocontroli poolt ei ole seega eesmärk omaette ja neid õigusi ei omandata ärilistel kaalutlustel, need on üksnes avalik-õiguslikke toetusi andva üksuse ja subsideeritud ettevõtja vahelise õigusliku suhte üks element.

77 Selles kontekstis tuleb märkida, et Eurocontroli loodud intellektuaalomandi õiguste haldamise raames on huvitatud ettevõtjatele tehtud tasuta kättesaadavaks need intellektuaalomandi õigused, mis kuuluvad talle eespool viidatud uurimis- ja arendustegevuse tulemusena. Tegevuse majandusliku laadi uurimise raames kujutab tasu puudumise kriteerium siiski vaid üht tunnust teiste hulgas ning see ei välista iseenesest tunnuse majanduslikku laadi. Siiski lisandub käesolevas asjas asjaolu, et prototüüpide arenduse käigus Eurocontroli omandatud varaliste õiguste litsentsid antakse tasuta, asjaolule, et see tegevus, moodustades ühe osa Eurocontroli ülesande üldiste huvide eesmärgist, on tehnilise arenduse edendamise lisategevus, millega ei tegeleta nimetatud eesmärgist lahutatavate organisatsiooni enda huvide edendamiseks, mis välistab tegevuse majandusliku laadi (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu 16. märtsi 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-264/01, C-306/01, C-354/01 ja C-355/01: AOK Bundesverband jt, EKL 2004, lk I-2493, punkt 63).

78 Seesugune intellektuaalomandi õiguste haldamine ei ole mitte mingil juhul võrreldav selliste eraõiguslike organisatsioonide tegevusega, kes haldavad siseriiklikul tasandil muusika või sõnade autorite õigusi ning keda on nende õiguste omanikud volitanud saama kolmandatelt isikutelt tasu nende teoste esitamise eest. Need organisatsioonid tegelevad majandustegevusega, kuna esiteks pakuvad nad tasu eest autoritele nende õiguste haldamise teenust ning teiseks suhetes kolmandate isikutega, kes kasutavad kõnealuseid teoseid kaubanduslikel eesmärkidel, tegutsevad nad nagu autoreid

esindav autoritasude kogumise keskus. Siiski ei ole käesoleva asja puhul tegemist sellise organisatsiooniga.

79 Selles osas tuleb tagasi lükata kohtuistungil hageja esitatud väide, mis tugineb hagiavaldusele lisana esitatud Eurocontrol'i 23. aprilli 1997. aasta sisedokumendil pealkirjaga „ARTAS Intellectual Property Rights and Industrial Policy” (Intellektuaalomandi õigused ja tööstuspoliitika ARTAS-süsteemi raames), mis kinnitab, et litsentsid ei ole tasuta ning litsentside andmine sõltub lepingu pooleks oleva ettevõtja, äriühingu Thomson-CSF (praeguse nimega Thales) nõusolekust, kes arendas ARTAS-süsteemile prototüübi. Viidatud dokumendist nähtub, et ARTAS-süsteemi kasutuslitsentsi tasu on üks eküü, mis on sisuliselt tasuta. Peale selle tuleneb samast dokumendist, et vastutasuks saab asjaomane ettevõtja täieliku juurdepääsu süsteemi osadele, mis on arendatud Eurocontrol'i rahastatud arendusprojekti raames (*foreground software*), mille intellektuaalomandi õigused kuuluvad Eurocontrol'ile. ARTAS-süsteemi osade jaoks, mis on varasemate projektide raames Thomson-CSF poolt arendatud ning mida on kõnealuses süsteemis uuesti kasutatud (*background software*), on ette nähtud andmete avalikustamise kord, mis eristab kahte andmete kategooriat, s.o esiteks üle antavad andmed ja teiseks konfidentsiaalsed andmed. Kui esimesi võib avalikustada Thomson-CSF-i konkurentidele ARTAS-tüüpi süsteemide arendamise eesmärgil pärast Eurocontrol'iga litsentsilepingu sõlmimist, siis viimaseid ei või ilma Thomson-CSF-i nõusolekuta Thomson-CSF-i konkurentidele avalikustada. Seega tuleb sedastada, et kõnealune dokument tõendab hageja väidetule vastupidist, nimelt et ARTAS-süsteemi litsentsid on tasuta, et kõik selle süsteemi osad, mis on arendatud Eurocontrol'i rahastatud projekti raames, on avalikustatud Thomson-CSF-iga konkureerivatele ettevõtjatele, ilma et Thomson-CSF saaks sellele vastu vaielda, ning et konkureerivate ettevõtjate kasutusse võib anda isegi ühte neist osadest, mida varem arendas Thomson-CSF. Seega tuleb hageja argumenti see osa tagasi lükata.

80 Samuti tuleb tagasi lükata hageja etteheited esiteks *foreground software*'i ja *background software*'i piiritlemise kohta, mida Eurocontrol tegi meelevaldselt ning

läbipaistmatult, ning teiseks asjaolu kohta, et nimetatud piiritlemine on lõpuks täiesti teoreetiline, kuna seetõttu, et konkurendid ei tea nende osade teatavaid andmeid (nn lähtekoodi (*codes source*)), millele neil puudub juurdepääs, ei ole neil võimalik tulemuslikult kasutada arendatud tarkvara kättesaadavaid osasid. Isegi kui need asjaolud — eeldades nende tõlevastavust — võiksid kindlasti mõjutada konkurentsi ATM-seadmete sektoris, ei tõenda need sellegipoolest, et Eurocontroli kohaldatav intellektuaalomandi õiguste kord on majanduslikku laadi.

81 Peale selle, mis puudutab hageja etteheidet, et Eurocontrol nõuab seoses lepingu pooleks oleva ettevõtja õigustega üksnes *background software*'i avalikustamist nn koodimasina pakettide (*paquets code-machine*) kujul koos kogu selle rakendamist võimaldava dokumentatsiooniga, samal ajal kui nn „OTS“-tarkvara jääb konfidentsiaalseks, siis heidetakse sellega Eurocontrolile ette, et viimane ei ole nõudnud, et ettevõtjad, kellega on sõlmitud uurimislingud, teeksid oma konkurentidele kättesaadavaks oma vastavate kaupade lähtekoodid, mida on uuesti kasutatud Eurocontrol'i antud uurimisprojektide raames. Samuti tuleb sedastada, et sõltumata küsimusest, kas sellist kohustust saaks õiguslikult panna lepingu pooleks olevate ettevõtjate kanda, ei vasta asjaolu, et Eurocontrol tegeleb intellektuaalomandi õiguste korra raames seesuguse piiritlemisega, eespool punktis 50 viidatud kohtupraktikas mainitud majandustegevuse kriteeriumitele, st tegelemisele sellise tegevusega, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul.

82 Eespool toodust tuleneb, et komisjon ei ole teinud ilmset kaalutlusviga, sedastades, et Eurocontrol'i rahastatav uurimis- ja arendustegevus ei ole majandustegevus ning et asutamislepingu konkurentsieeskirjad ei ole seega talle kohaldatavad.

Siseriiklikele ametiasutustele abi osutamine

— Poolte argumendid

- 83 Hageja kinnitab, et siseriiklikele ametiasutustele tehnilise abi osutamine, millega Eurocontrol tegeleb riigihanke pakkumisdokumente koostades või hankes osalevate ettevõtjate valimismenetluses osaledes, on olemuslikult majanduslik tegevus. Samuti on see tegevus, mille eest makstakse tasu, kuna Eurocontrol saab oma liikmesriikidelt rahalisi vahendeid, mida saab kasutada nii abi osutamise kui ka Eurocontrol muu tegevuse rahastamiseks.
- 84 Komisjon ja menetlusse astuja leiavad, et lennuliikluse kontrolli eest vastutavatele siseriiklikele ametiasutustele abi osutamise tegevus, eelkõige ATM-süsteemide ja seadmete omandamist puudutavate hankemenetluste osas, kuulub organisatsiooni ülesannete hulka, nagu on määratletud konventsioonis. Kõnealune tegevus võimaldab lepinguosalistel riikidel organisatsiooni erilise tehnilise pädevuse abil teostada neile kohaseid lennuliikluse kontrolli ja korraldamise ülesandeid, mida nad teevad teistest ametivõimudest sõltumatult. Selle tegevusega järgib Eurocontrol seega üldiste huvide eesmärki, mis on määratletud konventsioonis ja mis seisneb lennuliikluse turvalisuse tagamises ja parandamises.
- 85 Komisjon ja menetlusse astuja märgivad lisaks, et kõnealune tegevus ei ole tasuline. Eurocontrolile tema liikmesriikide makstavate panuste eesmärgiks on tagada organisatsiooni üldine toimimine ning need panused ei ole mingilgi määral seotud liikmesriikide võimalike abitaotlustega. Luues paralleeli Euroopa Kohtu praktikaga siseriiklike sotsiaal- ja tervisekindlustussüsteemide osas, toob komisjon näiteks kohtuasja, mis viis Euroopa Kohtu 17. veebruari 1993. aasta otsuseni liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: Poucet ja Pistre (EKL 1993, lk I-637, punkt 18), kus asjaolu, et kindlustatud isikute poolt haigekassale tehtavate kindlustusmaksete

ning haigekassa makstavate hüvitiste vahel puudub igasugune seos, viis Euroopa Kohtu järelduseni, et haigekassa sellisel tegevusel ei ole majanduslikku laadi.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

⁸⁶ Kõigepealt tuleb sedastada, et siseriiklikele ametiasutustele abi osutamise tegevus on lahutatav Eurocontrolil lasuvatest õhuruumi korraldamise ning lennuohutuse arendamise ülesannetest. Kuigi abi osutamise tegevus võib teenida üldisi huve, tagades ja parandades lennuliikluse ohutust, on see side vaid kaudne, kuna Eurocontrol'i pakutav abi hõlmab vaid tehno spetsifikaate ATM-seadmete pakkumismenetluste korraldamisel ning on seega lennuliikluse turvalisusega seotud üksnes nende pakkumismenetluste kaudu. Selline kaudne suhe ei kinnita, et nende kahe tegevuse vahel on kindlasti seos. Selles osas meenutab Esimese Astme Kohus, et Eurocontrol pakub oma abi sellel alal vaid siseriiklike ametiasutuste vastaval taotlusel. Järelikult ei ole mitte mingil juhul tegemist tegevusega, mis oleks oluline või isegi hädavajalik lennuliikluse ohutuse tagamisel.

⁸⁷ Edasi tuleb meenutada, et majandustegevus on igasugune tegevus, mis seisneb kaupade või teenuste pakkumises teataval turul (vt eespool punktis 50 viidatud kohtupraktika). Mis puudutab nõustamise kujul siseriiklikele ametiasutustele abi osutamist riigihanke pakkumisdokumentide koostamise või hankes osalevate ettevõtjate valimismenetluse käigus, siis tuleb sedastada, et tegemist on täpsemalt

teenuste pakkumisega nõustamise turul, s.o turul, kus võivad oma teenuseid pakkuda ka sel alal spetsialiseerunud eraettevõtjad.

- 88 Selles osas on Esimese Astme Kohus otsustanud, et asjaolu, et tegevusega võib tegeleda eraettevõtja, kujutab täiendavat märki, mis võimaldab lugeda kõnealuse tegevuse ettevõtja tegevuseks (eespool viidatud kohtuotsus *Aéroports de Paris vs. komisjon*, punkt 124, mis jäeti muutmata Euroopa Kohtu 24. oktoobri 2002. aasta otsusega kohtuasjas C-82/01 P: *Aéroports de Paris vs. komisjon*, EKL 2002, lk I-9297, punkt 82).
- 89 Lisaks tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on mitmel korral leidnud, et asjaolu, et need tegevused usaldatakse tavaliselt riiklikele ametitele, ei saa mõjutada nende tegevuste majanduslikku laadi, kuna neid teenuseid ei ole riiklikud üksused alati osutanud ega pea ilmingimata osutama (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Höfner ja Elser*, punkt 22, ja eespool viidatud kohtuotsus *Job Centre*, punkt 22). Neid uuritavaid asjaolusid arvesse võttes ei takista asjaolu, et eraettevõtjad tegelikult kõnealuseid teenuseid ei paku, nende teenuste liigitamist majandustegevuseks, kuna on üsna tõenäoline, et neid võivad osutada eraõiguslikud üksused.
- 90 Komisjoni väite osas, et siseriiklikele ametiasutustele Eurocontrol'i poolt abi osutamine kui selline ei ole tasuline, tuleb sedastada, et see asjaolu võib kujutada endast kaudset tõendit, mis ei ole aga iseenesest määrav, nagu seda kinnitab näiteks kohtuasi, mis viis eespool viidatud kohtuotsuseni *Höfner ja Elser*, kus Saksa föderaalne tööturuameti tööhõive teenuseid osutati tasuta tööandjatele ja töötajatele, kes omalt poolt rahastasid selle ameti üldkulusid kindlasummaliste panustega, sõltumata sellest, kas nad tegelikult tööhõive teenuseid kasutasid. Asjaolu, et Eurocontrol'i kui institutsiooni rahastavad oma panustega tema liikmesriigid ning et ta osutab siseriiklikele ametiasutustele viimaste taotlusel abi osutamise teenuseid tasuta, kinnitab, et tema rahastamisstruktuurid on sarnased selles kohtuasjas vaatluse all olnud struktuuridega.

- 91 Ka asjaolu, et abi osutamise tegevus järgib üldiste huvide eesmärki, võib endast kujutada kaudset tõendit selle kohta, et tegevus ei ole majanduslikku laadi, kuid see ei takista käsitlemast majandustegevusena teenuste pakkumist asjaomasel turul, nagu seda tehakse käesolevas asjas. Samuti käsitletakse majandustegevusega tegelevate ettevõtjatena selliseid organeid, kes haldavad seadusest tulenevaid sotsiaalkindlustussüsteeme, kelle eesmärk ei ole tulu saamine, kes tegelevad sotsiaalset laadi tegevusega ning kelle suhtes kohaldatakse riiklikke õigusnorme, mis sisaldavad eelkõige solidaarsuse nõudeid (vt selle kohta eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus *Fédération française des sociétés d'assurance* jt, punkt 22, ja 21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas *C-67/96: Albany*, EKL 1999, lk I-5751, punktid 84–87).
- 92 Eespool toodust tuleneb, et siseriiklikele ametiasutustele Eurocontrol poolt abi osutamise tegevus on majandustegevus ning järelikult on Eurocontrol kõnealuse tegevusega tegeledes EÜ artikli 82 tähenduses ettevõtja.
- 93 Järelikult tuleb hageja esimese väitega selles osas nõustuda ning ülejäänud osas väide tagasi lükata.
- 94 Nagu on märgitud eespool punktides 47–49, saab see järeldus sellegipoolest tuua endaga kaasa vaidlustatud otsuse tühistamise vaid siis, kui kohus nõustub ka teise väitega, kuna vaidlustatud otsus tugineb samuti komisjoni järeldusel, et isegi kui lugeda Eurocontrol tegevusi majandustegevusteks, ei ole need vastuolus EÜ artikliga 82.

Teine väide, mis puudutab ilmset kaalutusviga EÜ artikli 82 rikkumise suhtes Eurocontrol'i poolt

- 95 Eespool mainitud asjaolusid arvesse võttes tuleb teist väidet uurida vaid osas, milles nõustuti esimese väitega, s.t Eurocontrol'i tegevuse osas siseriiklikele ametiasutustele abi osutamisel.

Poolte argumendid

- 96 Hageja väidab selles osas, et vaidlustatud otsuses on tehtud ilmne kaalutusviga, kuna komisjon ei ole põhjalikult uurinud siseriiklikele ametiasutustele abi osutamise tegevuse valdkonnas süüks pandava käitumise kuritarvitavat laadi. Iseäranis heidab hageja ette Eurocontrol'i kuritarvitavat käitumist seoses võrdse kohtlemise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtete järgimata jätmisega ATM-seadmete omandamiseks siseriiklike organite poolt väljakuulutatud avalikel pakkumistel, kuigi Eurocontrol pidi kohaldama ühenduse õigusnormides ettenähtud pakkumismenetluse alaseid sätteid või vähemalt võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse üldpõhimõtteid.
- 97 Segi on aetud esiteks Eurocontrol'i roll, kui ta pakub välja projekte ning valib välja prototüüpe loovaid ettevõtjaid, ning teiseks tema roll siseriiklike ametiasutuste

nõustajana. Kõnealuse segiajamise ja sellest tõusetunud probleemid märkis komisjon ise ära aruandes direktiivi 93/65 rakendamise kohta.

98 Riigihanke väljakuulutamisel siseriiklikele ametiasutustele Eurocontrol'i poolt abi osutamise teenuse pakkumisega muutusid soovituslikud normid tegelikkuses ostjate jaoks siduvateks. Nii see oli eelkõige kahe riigihanke puhul Hispaanias ja Madalmaades. Hageja leiab, et ettevõtjal, kes osales pakkumismenetluses ja kellega sõlmiti leping ATM standardiseeritud seadmete prototüübi väljatöötamiseks, oli ebaseaduslik eelis kahel korral: esiteks tema meelevaldsel valimisel prototüübi väljatöötamise tunnustatud pakkujaks ning teiseks seetõttu, et teda võib tunnustatud pakkujaks edasi valida siseriiklike riigihanke menetluste raames.

99 Hageja toetub ka 3. novembri 1998. aasta kirjale (vt eespool punkt 12). Hageja leiab, et kõnealune kiri tõendab, et komisjon oli ise veendunud, et Eurocontrol kuritarvitas turgu valitsevat seisundit, kuna selles kirjas väljendatud kahtlused ja kaalutlused kinnitasid hagiavalduses esitatud tühistamise väidete kõiki punkte. Samuti kinnitas komisjon avameelselt, et Eurocontrol'i tegevus oli arvustatav ning et hageja väited konkurentsimoonutuste osas vastasid tõele. Muu hulgas tõendab 3. novembri 1998. aasta kiri ilmselgelt, et komisjoni talitused sedastasid, et kaebuse esemeks olevad Eurocontrol'i tegevused olid majandustegevused ning et need tegevused olid seetõttu allutatud ühenduse konkurentsieeskirjadele ning et Eurocontrol'i käitumisest tulenevad konkurentsimoonutused olid tõendatud ja olulised.

- 100 Komisjon rõhutab vaidlustatud otsuse punktis 34 ning vastupidi hageja väidetule, et ta uuris sisu osas teise võimalusena hageja esiletõstetud käitumist, mis puudutab Eurocontrol'i poolt siseriiklikele ametiasutustele abi osutamise tegevust. Siiski leidis ta selle uurimise tulemusel, et kõnealune tegevus ei rikkunud konkurentsieeskirju.
- 101 Komisjon sedastab 3. novembri 1998. aasta kirja osas, et hageja järeldused tulenesid selle kirja sisu valesõistmisest.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 102 Tuleb meenutada, et käesoleva väite raames hageja esitatud argumendid puudutavad tegelikult kahte erinevat olukorda. Esimene puudutab Eurocontrol'i enda riigihanget selliste tarnete täitmiseks, mis on seotud tegevusega, millel vastavalt eespool toodud käsitlusele puudub majanduslik laad. Kuna see olukord ei ole seotud Eurocontrol'i poolt siseriiklikele ametiasutustele abi osutamisega, tuleb see abi osutamise tegevusega piiratud teise väite uurimise käigus kõrvale jätta.
- 103 Teine olukord puudutab siseriiklike ametiasutuste riigihankeid, kus Eurocontrol osales nõustajana pakkumisdokumentide koostamisel või valimise menetluses.

104 Selle olukorra puhul tuleb esiteks märkida, nagu komisjon seda õigesti teeb, et üksnes siseriiklikud ametiasutused on ostjad ja on seega volitatud tegema otsuseid, mistõttu nad vastutavad hankelepingute pakkumismenetlusi puudutavate asjakohaste sätete järgimise eest. Eurocontrol'i vahelesekkumine nõustajana ei ole kohustuslik ega süstemaatiline. Ta teeb seda vastavalt konventsiooni artikli 2 lõike 2 punktile a vaid siis, kui asjaomased ametiasutused on seda sõnaselgelt taotlenud. Hageja rõhutab asjaolu, et Eurocontrol'il on siis, kui ametiasutus soovib temalt nõustamisteenuseid, põhimõtteliselt võimalik mõjutada pakkumismenetluse käigus selle ametiasutuse tehtavat valikut. Sellegipoolest ei ole hageja tõendanud, et Eurocontrol on konkreetsel juhul tegelikult mõjutanud otsust sõlmida leping pakkujaga ning et ta on seda teinud teistel kaalutlustel kui need, mis on seotud taotlusega saada parima hinnaga parim tehniline lahendus.

105 Teiseks tuleb meenutada, et EÜ artikli 82 esimese lõigu kohaselt eeldab turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ettevõtja poolt esiteks selle ettevõtja turgu valitseva seisundi olemasolu teataval turul ning teiseks ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamist.

106 Hageja ei ole Esimese Astme Kohtule esitatud kirjalikes dokumentides ega kohtuistungil avaldanud seisukohta asjaomase turu määratluse ega sellel turul Eurocontrol'i turgu valitseva seisundi kohta, mis võib seisneda nõu andmises ATM-seadmete tarnelepingute pakkumismenetlustes või isegi üldises tehnilises nõustamises.

107 Turgu valitseva seisundi kuritarvitamise mõiste osas meenutab Esimese Astme Kohus, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on see objektiivne mõiste, mis viitab turgu valitseva seisundiga ettevõtja sellisele käitumisele, mis võib mõjutada selle turu struktuuri, kus just kõnealuse ettevõtja tegutsemise tulemusel on

konkurentsi juba nõrgendatud, ning mis takistab veel turul oleva konkurentsi säilimist või selle konkurentsi arengut selliste meetoditega, mis erinevad nendest meetoditest, mida kasutatakse tavapärase kaupade ja teenuste konkurentsi korral ettevõtjate tehingute alusel (Euroopa Kohtu 3. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas 62/86: AKZO vs. komisjon, EKL 1991, lk I-3359, punkt 69, ning Esimese Astme Kohtu 7. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-228/97: Irish Sugar vs. komisjon, EKL 1999, lk II-2969, punkt 111).

- 108 Käesolevas asjas tuleb sedastada, et hageja ei ole Eurocontroli siseriiklikele ametiasutustele nõu andmise tegevuse kontekstis viidanud viimase käitumisele, mis vastaks nende kriteeriumitele. Hageja ei ole muu hulgas näidanud, milliseid meetodeid erinevalt neist „meetoditest, mida kasutatakse tavapärase kaupade ja teenuste konkurentsi korral ettevõtjate tehingute alusel”, Eurocontrol kasutusele võttis. Kuna Eurocontrol ei tegutse ATM-seadmete tarnimise turul ega oma sel turul mingisugust rahalist või majanduslikku huvi, näib, et Eurocontroli ja hageja või mõne muu selleks sektoris tegutseva ettevõtja vahel ei saa olla konkurentsi. Samuti ei nähtu, et Eurocontrol võiks saada mingisuguse konkurentsieelise seetõttu, et ta võib mõjutada siseriiklikele ametiasutustele pakutavate nõustamisteenuste tõttu kõnealuseid ametiasutusi nende ATM-seadmete tarnijate valikul teatavate ettevõtjate kasuks.
- 109 Hageja ei ole seega tõendanud komisjoni tehtud ilmset kaalutusviga hinnates EÜ artikli 82 rikkumist Eurocontroli poolt.
- 110 Seda järeldust ei lükka ümber 3. novembri 1998. aasta kiri.
- 111 Nimelt ei leia 3. novembri 1998. aasta kirjas kinnitust hageja väited, mille kohaselt tõendab kõnealune kiri, et komisjon oli ise veendunud, et Eurocontrol kuritarvitas

turgu valitsevat seisundit (vt eespool punkt 99). Nagu eespool on märgitud (punkt 39), ei ole komisjon mitte üheski dokumendis sedastanud, et Eurocontrol'i tegevus kujutab endast majandustegevust ning et järelkult on sellisele tegevusele kohaldatavad ühenduse konkurentsieeskirjad. Kõnealune kiri täpsustab vastupidi sõnaselgelt, et lisatud analüüs oli tehtud „ühenduse konkurentsieeskirjade kohaldamist kahjustamata”, selleks et uurida Eurocontrol'i tegevuse, kuigi mitte majandustegevuse mõju ATM-sektoris tegutsevate ettevõtjate vahelisele konkurent-sile.

- 112 Asjaolu, et komisjon, vaidlustades käesolevas asjas konkurentsioiguse kohaldatavuse, esitas sellegipoolest kõnealuses kirjas hulga kriitilisi märkusi Eurocontrol'i teatava tegevuse kohta, ilma et see tõendaks, et komisjon oli ise veendunud, et Eurocontrol rikkus konkurentsieeskirju, kinnitab komisjoni tahet hoiatada Eurocontrol'i, et tema tegevus, mis küll jääb nende eeskirjade kohaldamisalast välja, võib siiski mõjutada asjaomases sektoris tegutsevate ettevõtjate vahelist konkurentsi, eesmärgiga ärgitada Eurocontrol'i võimaluste piires vähendama soovimatut mõju. Seevastu ei toeta nimetatud kiri hageja etteheiteid.

- 113 Eespool toodust tulenevalt tuleb teine väide lükata tagasi.

Kolmas väide, mis puudutab menetlusnormide rikkumist

- 114 Viidates ühenduse kohtute teatavatele otsustele kaebuse uurimise kohustuse ning otsuste põhjendamise kohustuse kohta, leiab hageja, et komisjon ei ole käesolevas

asjas täitnud oma kohustusi. Vaidlustatud otsus ei ole nõuetekohaselt põhjendatud ning komisjon on kohtueelses menetluses „väidetavalt” rikkunud kaitseõigusi.

Põhjendamata jätmise etteheide

— Poolte argumendid

- ¹¹⁵ Mis puudutab Eurocontrol'i nende tegevuste liigitamist, mis on kaebuse esemeks, väidab hageja, et komisjon ei ole kohaselt uurinud, kas need tegevused on majanduslikku laadi. Selle asemel, et pelgalt kinnitada, et standardite koostamine ei ole tasuline, et standardite väljatöötamine kujutab nii üldistes huvides tegevust kui ka tulu saamise sihita erahuvides läbiviidavat tegevust ning et abi osutamise tegevus tähendab lihtsalt tehnilist tuge, mis on tasuta ning mida pakutakse vaid siseriiklikele ametiasutustele viimaste taotlusel, oleks komisjon pidanud ammendavalt analüüsimise asjakohast kohtupraktikat, et jõuda käesolevas asjas kohaldatava lahenduseni. Viidates vaidlustatud otsuse põhjendustele seoses teatavate punktidega, väidab hageja, et komisjoni analüüs on vaid paari rea pikkune, samas kui hageja on oma kaebuse toetuseks esitanud palju tõendeid ja argumente. Samuti ei viita vaidlustatud otsuse sõnastus põhjusele, miks komisjon pidas käesolevas asjas vajalikuks välistada Eurocontrol'i kuritarvitava käitumise võimaluse.
- ¹¹⁶ Komisjon meenutab, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei pea komisjon nende otsuste põhjendamisel, mida ta peab tegema konkurentsieeskirjade rakendamise tagamiseks, võtma seisukohta kõigi argumentide osas, mille huvitatud isikud oma nõude toetuseks esitasid.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

- 117 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad EÜ artikli 253 järgi nõutud põhjendustest selgelt ja üheselt mõistetavalt nähtuma rikkumise tuvastanud akti vastuvõtnud institutsiooni kaalutlused, nii et isikud, keda akt puudutab, võiksid oma õiguste kaitsmise eesmärgil tutvuda akti põhjendustega ja ühenduse kohus saaks teostada kontrolli. Põhjendamisnõude hindamisel tuleb lähtuda konkreetse juhtumi asjaoludest, eelkõige akti sisust, esitatud põhjenduste laadist ja akti adressaatide ning teiste otseselt ja isiklikult puudutatud asjaomaste isikute huvist saada selgitusi. Ei ole nõutav, et põhjendustes oleksid ära toodud kõik asjakohased faktid ja õiguslikud küsimused, kuna seda, kas akti põhjendused vastavad EÜ artikli 253 nõuetele, tuleb hinnata lähtudes mitte üksnes sõnastusest, vaid ka kontekstist ja kõnealust küsimust reguleerivate õigusnormide kogumist (vt Esimese Astme Kohtu 21. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas T-231/99: Joynson *vs.* komisjon, EKL 2002, lk II-2085, punktid 164 ja 165 ning viidatud kohtupraktika).
- 118 Komisjon ei pea nimelt nende otsuste põhjendamisel, mida ta peab tegema konkurentsieeskirjade rakendamise tagamiseks, võtma seisukohta kõigi argumentide osas, mille huvitatud isikud oma nõude toetuseks esitasid. Piisab, kui ta esitab otsuse ülesehituses olulist tähtsust omavad asjaolud ja õiguslikud kaalutlused (vt Esimese Astme Kohtu 30. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-5/97: Industrie des poudres sphériques *vs.* komisjon, EKL 2000, lk II-3755, punkt 199 ja viidatud kohtupraktika, ning eespool viidatud kohtuotsus FENIN *vs.* komisjon, punkt 58).
- 119 Käesolevas asjas nähtub, et komisjon on täitnud oma põhjendamiskohustust. Nagu komisjon õigesti väidab, on kaebuse rahuldamata jätmise peamine põhjus märgitud vaidlustatud otsuse punktides 28 ja 29, st et Eurocontrol'i kõnealustel tegevustel ei olnud Euroopa Kohtu kohtupraktika tähenduses majanduslikku laadi. Komisjon viitab eeskätt oma 15. juuni 2000. aasta kirjale (vt eespool punkt 14), kus ta sisuliselt juba selgitas ja põhjendas sama seisukohta. Vaidlustatud otsuse punktides 30–34 avaldas komisjon iga tegevust arvesse võttes need erilised põhjused, mis tingisid

kõnealuse hinnangu. Prototüüpide arendamise ja omandamise tegevuse ja intellektuaalomandi õiguste korra ning siseriiklikele ametiasutustele abi osutamise osas selgitas ta lisaks teise võimalusena, et isegi kui lugeda, et nimetatud tegevustel on majanduslik laad, leidis komisjon, et konkurentsioigust ei ole rikutud.

¹²⁰ Selles osas tuleb meenutada, et põhjendamise puudumine või ebapiisavus kujutab endast menetlusnormide rikkumise väidet, mis särasena erineb vaidlustatud otsuse põhjenduste ebatäpsust puudutavast väitest, mida tuleb käsitleda vaidlustatud otsuse põhjendatuse uurimisel (Esimese Astme Kohtu 7. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-84/96: Cipeke vs. komisjon, EKL 1997, lk II-2081, punkt 47). Asjaolu, et Esimese Astme Kohus ei toetanud komisjoni poolt vaidlustatud otsuses tehtud teatavaid järeldusi, ei tähenda, et põhjendamiskohustus ei oleks käesolevas asjas siiski täidetud.

¹²¹ Eespool toodust tuleneb, et põhjendamata jätmise etteheide tuleb tagasi lükata.

Kaitseõiguste võimaliku rikkumise etteheide

— Poolte argumendid

¹²² Hageja leiab, et arvestades hetkel olemasolevat informatsiooni ning vaidlustatud otsusele lisatud dokumente, ei ole teda komisjoni tegevusest kaebuse uurimisel piisavalt teavitatud. Eeskätt jättis komisjon mainimata märkused, kirjad ja analüüsid, mille hulk oli kahtlemata suur, mille alusel tegi komisjon oma vastava otsuse. See tähendab tegelikult haldusmenetluste läbipaistvuse üldpõhimõtte rikkumist.

123 Komisjon märgib, et nimetatud etteheide tugineb eeldusele, et vaidlustatud otsust tehes pidi ta ilmingimata toetuma suurele hulgale dokumentidele, millest hageja ei olnud teadlik. Komisjon kinnitab, et ta viitas oma 25. septembri 2003. aasta kirjas (vt eespool punkt 14) spetsiaalselt dokumentidele, millel põhines tema hinnang, dokumentidele, millest hageja oli täielikult teadlik ning mille kohta hageja oleks võinud esitada oma märkused. Kõik kõnealused dokumendid sisaldasid olulisi asjaolusid, mida komisjon võttis kaebuse uurimisel arvesse. Komisjon leiab seega, et hageja oletatavat kaitseõiguste rikkumist ei ole aset leidnud.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

124 Kõigepealt tuleb märkida, et hageja ei põhjenda mingil määral oma väidet suure arvu selliste dokumentide väidetava olemasolu kohta, mis ei olnud talle teada. Kuigi hagejalt ei saa nõuda kõnealuste dokumentide määratlemist, kuna ta rõhutab, et komisjon ei ole neist talle teada andnud, tuleb sedastada, et hageja ei esita isegi kaudseid tõendeid, mis võimaldaksid järeldada, et sellised dokumendid on olemas ning et nad olid määravad vaidlustatud otsuse tegemisel. Ainus dokument, mida ei ole mainitud komisjoni 25. septembri 2003. aasta kirjas ja mida hageja konkreetselt nimetas, s.o 3. novembri 1998. aasta kiri, oli koostatud komisjoni poolt. Nagu eespool sedastatud, ei toonud see kiri esile mitte üksnes asjaolusid, mis oleksid võinud märkimisväärselt mõjutada käesoleva kohtuasja tulemust (vt eespool punktid 36–39), vaid veelgi enam, hageja oli teadlik selle kirja olemasolust ning põhisisust.

125 Hageja kinnitab hagiavalduses, et ta „jõudis ilmselgelt” järeldusele, et teda ei ole vastavalt teavitatud komisjoni uurimistegevusest „alates komisjoni otsusele lisatud dokumentidest”. Samas vaidlustatud otsus lisadele ei viita. Hageja ei täpsusta,

milliste lisadega on tegemist ning millised asjaolud neis loetlemata dokumentides võimaldasid tal jõuda sellele järeldusele. Seega jääb tõendamata hageja väide, et komisjon kasutas suurt hulka dokumente, millest komisjon hagejat ei teavitanud.

126 Peale selle kinnitab komisjon, et käesolevas kohtuasjas puuduvad muud asjakohased dokumendid peale nende, millele on viidatud 25. septembri 2003. aasta kirja lisas. See kinnitus näib vastavat komisjoni õiguslikule hinnangule, mis põhineb eespool viidatud kohtuotsusel SAT Fluggesellschaft ja mille kohaselt ei olnud Eurocontrolile kõnealused tegevused tervikuna majandusliku laadiga ning et Eurocontrolile süükspandav käitumine ei kujutanud endast ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumist. Siiski võisid vaidlustatud otsuses viidatud dokumendid iseenesest seda hinnangut toetada ning vastupidi hageja väidetule ei olnud vajalik läbi viia tehnilisi analüüse ega põhjalikke uuringuid Eurocontrolitegevuse võimaliku mõju kohta konkurentsile selles sektoris.

127 Seega tuleb kaitseõiguste rikkumise etteheide tagasi lükata.

128 Järelikult tuleb kolmas väide tagasi lükata.

129 Eespool toodust tuleneb, et hageja esitatud tühistamise nõue tuleb jätta rahuldamata.

5. Menetlustoimingute tegemise taotlused

Poolte argumendid

- 130 Hageja esitas hagiavalduses ning 27. aprilli 2005. aasta avaldusega menetlustoimingute tegemise taotlused. Esimene taotlus puudutab seda, et komisjon esitaks kõik dokumendid, mille koostasid seoses käesoleva kohtuasjaga tema teenistused, ning kõik dokumendid, mis komisjon sai Eurocontrolilt seoses kaebusega, samuti koopia tehnilistest analüüsides, mille tegid hageja väitel komisjoni enda või tema koosseisuvälised töötajad. Teine taotlus puudutab esiteks komisjoni konkurentsi peadirektoraadi ja transpordi peadirektoraadi endiste peadirektorite tunnistajatena ära kuulamist seoses 3. novembri 1998. aasta kirja sisu ja kirjale lisatud analüüsiga, ja teiseks seda, et komisjon esitaks dokumendid, mida komisjon ja Eurocontrol vahetasid pärast 3. novembri 1998. aasta kirja.
- 131 Komisjon vaidleb hageja taotlustele vastu, kinnitades, et hageja märgitud isikute ära kuulamine ei ole vaidlustatud otsuse uurimisel tarvilik ning puuduvad igasugused muud asjakohased dokumendid peale nende, mis on loetletud 25. septembri 2003. aasta kirjas.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 132 Eespool toodud asjaolusid kogumina arvesse võttes nähtub, et Esimese Astme Kohus saab teha otsuse nii kirjalikus kui suulises menetluses esitatud nõuete, väidete ja argumentide alusel ning esitatud dokumente arvesse võttes.

- 133 Neil asjaoludel tuleb hageja esitatud menetlustoimingute tegemise taotlused tagasi lükata.

Kohtukulud

- 134 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus tehti hageja kahjuks, mõistetakse vastavalt komisjoni sellekohasele nõudele kohtukulud välja hagejalt.
- 135 Kodukorra artikli 87 lõike 4 kolmanda lõigu alusel võib Esimese Astme Kohus anda määruse, et menetlusse astuja kannab ise oma kohtukulud. Käesolevas asjas kannab komisjoni toetuseks menetlusse astuja ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (teine koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

- 2) **Mõista komisjoni kohtukulud välja SELEX Sistemi Integrati SpA-lt, kes ühtlasi kannab ise oma kohtukulud.**

- 3) **Euroopa Lennuliikluse Ohutuse Organisatsioon kannab ise oma kohtukulud.**

Pirrung

Meij

Pelikánová

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 12. detsembril 2006 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

E. Coulon

J. Pirrung

Sisukord

Õiguslik raamistik	II - 4804
1. Eurocontrol'i õiguslikud alused	II - 4804
2. Ühenduse õigus	II - 4805
Vaidluse aluseks olevad asjaolud ja kohtueelne menetlus	II - 4809
1. Eurocontrol'i osatähtsus ja tegevus	II - 4809
2. Kohtueelne menetlus	II - 4811
Menetlus Esimese Astme Kohtus ja poolte nõuded	II - 4815
Õiguslik käsitlus	II - 4817
1. Hageja vaidlustatud otsuse tühistamise ja/või muutmise nõude vastuvõetavus ..	II - 4817
2. Hageja uute väidete vastuvõetavus	II - 4818
Poolte märkused	II - 4818
Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4819
3. Menetlusse astuja esitatud selle väite vastuvõetavus, mis puudutab tema puutumatus rahvusvahelise avaliku õiguse kohaselt	II - 4821
4. Tühistamise nõue	II - 4823
Esimene väide, mis puudutab ilmset kaalutusviga EÜ artikli 82 kohaldamisel Eurocontrol'i suhtes	II - 4824
Eurocontrol'i tegevus tehnilisel standardimisel	II - 4826
— Poolte argumendid	II - 4826
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4828
	II - 4855

Uurimis- ja arendustegevus, eelkõige prototüüpide omandamine ja intellektuaalomandi õiguste kord	II - 4832
— Poolte argumendid	II - 4832
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4832
Siseriiklikele ametiasutustele abi osutamine	II - 4837
— Poolte argumendid	II - 4837
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4838
Teine väide, mis puudutab ilmset kaalutusviga EÜ artikli 82 rikkumise suhtes Eurocontroli poolt	II - 4841
Poolte argumendid	II - 4841
Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4843
Kolmas väide, mis puudutab menetlusnormide rikkumist	II - 4846
Põhjendamata jätmise etteheide	II - 4847
— Poolte argumendid	II - 4847
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4848
Kaitseõiguste võimaliku rikkumise etteheide	II - 4849
— Poolte argumendid	II - 4849
— Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4850
5. Menetlustoimingute tegemise taotlused	II - 4852
Poolte argumendid	II - 4852
Esimese Astme Kohtu hinnang	II - 4852
Kohtukulud	II - 4853